

En ny lag om informationsutbyte mellan myndigheter vid samverkan mot organiserad brottslighet trädde ikraft den 15 augusti i år, trots kritik från flera remissinstanser.

## Omdiskuterad ny lag i kampen

# ► mot organiserad brottslighet

Lagens syfte är att förbättra förutsättningarna att förebygga, förhindra och upptäcka organiserad brottslighet. Lagen innehåller dock svåra gränsdragningar och intresseavvägningar i förhållande till den enskildes integritet.

Den nya lagen heter lag (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet och omfattar samverkan mellan Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten (när den bedriver polisiär verksamhet), För-säkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen och Tullverket. Uppgifter får även lämnas ut till, men inte från, åklagarmyndigheten.

Lagens syfte är att skapa ett s.k. sekretessgenombrott vid myndighetssamverkan som bedrivs i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som är av "allvarlig eller omfattande karaktär" och som bedrivs i "organiserad form eller systematiskt av en grupp individer". Sekretessgenombrott innebär att uppgifter ska lämnas ut, trots att uppgiften omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL). Uppgiftsskyldigheten ska enligt regeringen omfatta sådana fall där behovet av ett effektivt informationsutbyte är "extra starkt och därmed särskilt motiverat".

**UTÖVER BEGRÄNSNINGEN TILL** samverkan mot organiserad brottslighet innehåller den nya lagen tre viktiga kriterier för att informationsutbyte ska ske:

1. Den aktuella myndighetssamverkan måste vara formaliserad genom ett "särskilt beslut".
2. Sekretesskyddade uppgifter ska lämnas ut bara om detta "behövs" för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan.
3. Den utlämnande myndigheten får endast lämna ut uppgifter om "det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut".

**NÄR DET GÄLLER** det första kriteriet om "särskilt beslut" avses enligt förarbetena att var och en av de deltagande myndigheterna (eller regeringen) ska ha fattat ett särskilt

beslut om en myndighetsöverskridande samverkan. Sådana beslut kan avgränsas till att omfatta t.ex. en viss specifik företeelse, en viss typ av brottslig verksamhet, vissa grupperingar eller ett visst geografiskt område. Lagen är dock inte tillämplig när myndigheter mera sporadiskt tar kontakt med varandra eller endast tillfälligt samarbetar kring någon specifik fråga.

Något anmärkningsvärt är att det inte ställs några formkrav på hur dessa särskilda beslut ska fattas. Det krävs alltså t.ex. inte att beslut om samverkan enligt lagen har fattats skriftligt eller av viss beslutsfattare. Respektive myndighet har därmed att avgöra vem inom myndigheten som har behörighet och befogenhet att fatta beslut om samverkan som omfattas av den nya lagen.

**FÖR DET ANDRA KRITERIET**, det vill säga under vilka omständigheter som ett informationsutbyte ska anses vara behövt, ger lagtexten ingen ytterligare ledning. Av förarbetena framgår dock att "behovet av uppgifter kan variera" med anledning av att samverkan kan se ut på olika sätt. Det kan t.ex. vara fråga om att närvara vid möten, bidra med information, inrikta myndighetens verksamhet eller vidta andra åtgärder inom myndighetens verksamhetsområde. I förarbetena hänvisar regeringen också till befintliga samverkansprojekt (t.ex. den nationella satsningen mot organiserad brottslighet) och menar att erfarenheter från dessa projekt "bör ge en grund för behovsbedömningen".

Noterbart är vidare att lagen bygger på uppgiftsskyldighet för de deltagande myndigheter, vilket innebär att uppgifter måste lämnas ut under förutsättning att den utlämnande myndigheten bedömer att lagens förutsättningar är uppfyllda.

Det tredje och sista kriteriet medför att samverkande myndigheter åläggs att inför varje informationsutbyte göra en värdering av huruvida det aktuella skyddsintresset enligt OSL väger tyngre än intresset att delge uppgiften till en annan myndighet för att motverka organiserad brottslighet. Detta kommer att bli en grannlaga uppgift för jurister och beslutsfattande tjänstemän hos de deltagande myndigheterna.

”**Det är angeläget att myndigheter kan samverka**



**DANIEL LUNDQVIST**

Daniel Lundqvist är advokat och delägare i Advokatfirman Kahn Pedersen. Daniel är specialiserad på juridik relaterad till integritetsskydd, datasäkerhet och IT-avtal.

**I FÖRARBETENA ANGES** att intresseavvägningen framförallt ska tillämpas i samband med att "särskilt känsliga" uppgifter kommer i fråga för utlämnande. Exempel på sådana särskilt känsliga uppgifter kan vara känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen (1998:204), t.ex. uppgifter om hälsa, politisk uppfattning, etniskt ursprung eller sexualliv. Vidare anges att uppgifter om "vissa metoder, arbetssätt och uppgifter från tredje part i den brottsbekämpande verksamheten" är exempel på uppgifter som ofta skyddas av sekretess och som det kan finnas starka skäl att inte lämna ut. Vilka tredje parter som åsyftas är oklart, men exempelvis skulle utländsk underrättelseinformation, och möjligen information från privata säkerhetsbolag, kunna omfattas om uppgifterna anses "särskilt känsliga".

**MOT BAKGRUND AV** att lagen, som ovan framgått, är avsedd att förenkla informationsutbyte betonas dock att lagens krav på övervägande skäl enligt en intresseavvägning innebär att "behovet av samverkan mot viss organiserad brottslighet normalt sett har företräde framför andra intressen". Lagstiftarens avsikt är alltså att skapa en presumtion för uppgiftsutlämnande. Detta innebär att deltagande myndigheter endast i undantagsfall kan motsätta sig att lämna ut uppgifter med hänvisning till en intresseavvägning.

Under lagens beredning var flera remissinstanser starkt kritiska till lagstiftningen och efterlyste bland annat en bättre utredning av för- och nackdelar med den nya lagen. Som exempel kan nämnas att Datainspektionen ansåg att lagen borde ha tidsbegränsats och utvärderats innan den gjordes permanent. Sveriges advokatsamfund avstyrkte

lagförslaget i dess helhet, bland annat med hänvisning till att lagförslaget "saknade analys och bedömning av hur informationsflödet mellan myndigheterna påverkar den personliga integriteten och rättssäkerheten för den enskilde". Advokatsamfundet kritiserade också lagens presumtion till förmån för uppgiftslämnande och menade att det kommer vara "förenat med svårigheter för myndigheternas handläggare att i de enskilda fallen göra överväganden mellan utredningsintresset och skyddet för den personliga integriteten".

**INRIKESMINISTER ANDERS YGEMAN** har i en kommentar till den nya lagstiftningen framhållit att det är angeläget att myndigheter kan samverka mot allvarlig organiserad brottslighet utan "onödiga hinder". Frågan är dock om den tidigare ordningen, det vill säga tillämpning av bestämmelserna i OSL, verkligen utgjort ett sådant "onödigt hinder"? Redan före den nya lagen fanns möjlighet för myndigheter att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet med stöd av exempelvis den s.k. generalklausulen i 10 kap 27 § OSL. Generalklausulen har visserligen ansetts svår att tillämpa i samband med samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter, men dess konstruktion påminner i delar om den nya lagstiftningen och innehåller exempelvis också en intresseavvägning. Det innebär att myndigheter även fortsättningsvis är skyldiga att göra snarliga avvägningar och bedömningar som enligt OSL idag. Den stora skillnaden är presumtionen för utlämnande, och det återstår att se om denna förändring i praktiken kommer att leda till en effektiviserad myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet. ●

**DANIEL LUNDQVIST**